

GENSTART AF DANSKE SMV'ER

Tilstandsbillede af de danske små
og mellemstore virksomheder

INDHOLD

Forord

SMV'ernes økonomiske udvikling og tilstand

Digitale SMV'er er nu og i fremtiden

Fart på den grønne omstilling

Kvalificeret arbejdskraft skal hjælpe SMV'ernes omstilling

Store potentialer i internationalt udsyn

FORORD

Små og mellemstore virksomheder (SMV'er) udgør en væsentlig del af det danske erhvervsliv og er centrale for vækst og velstand i hele landet. Siden 2010 har de danske SMV'er oplevet fremgang i beskæftigelse, produktivitet og konkurrenceevne. Selvom COVID-19-pandemien har ført til en midlertidig tilbagegang for dansk erhvervsliv, har det gode fundament og hjælpepakkerne bidraget afgørende til at holde produktionskapaciteten intakt og holde virksomhederne og økonomien klar til, at der kan skrues op for den økonomiske aktivitet igen.

Danmark er kommet bedre igennem krisen end mange andre lande, og mange SMV'er ser lyst på fremtiden og øjner vækst forude. Dansk økonomi er derfor også relativt hurtigt vendt tilbage til den positive udvikling fra før COVID-19-pandemien. De seneste tal viser også, at dansk økonomi atter vokser. Det medfører nye udfordringer bl.a. i form af mangel på arbejdskraft og øger behovet for at investere i grøn omstilling og digitalisering. Pandemien har desuden sat sine tydelige spor i nogle brancher. Især turismen og oplevelseserhvervene er trængte efter lange nedlukningsperioder, og særligt i de store byer er turisme endnu langt fra niveauet fra før pandemien.

SMV'erne er vendt tilbage til en ny og anden virkelighed, end før COVID-19 ramte. Mange af de allerede kendte udviklingsbehov er blevet endnu vigtigere for at styrke konkurrenceevnen på sigt. Genstarten efter COVID-19-pandemien rummer udfordringer for mange SMV'er, men også store potentialer for dem, der gennem omstilling og nytænkning griber mulighederne. Styrket digitalisering, automatisering og brug af avancerede teknologier kan fx stille virksomhederne endnu stærkere i den internationale

konkurrence. Og den grønne omstilling skaber nye markeds- og vækstmuligheder i hele verden, samtidig med at virksomhederne yder et vigtigt samfundsbidrag.

Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse har fokus på at hjælpe dansk erhvervsliv godt på vej igen efter pandemien og understøtte de virksomheder, som er blevet hårdt ramt af COVID-19-pandemien. Virksomhedernes produktivitet, konkurrenceevne og internationalisering skal styrkes gennem en effektiv, sammenhængende og lokalt forankret erhvervs- og turismeindsats med udgangspunkt i virksomhedernes behov, muligheder og udfordringer i alle dele af Danmark.

Denne publikation tegner et billede af de danske SMV'ers situation. Publikationen bygger bl.a. på input fra mere end 5.000 virksomheder, som indgår i et ny-etableret virksomhedspanel. Virksomhedernes input udgør et helt afgørende udgangspunkt for Danmarks Erhvervsfremmebestyrelses indsats. Panelet skal således bidrage til, at erhvervsfremmeindsatserne i endnu højere grad tilrettelægges med udgangspunkt i virksomhedernes behov og aktuelle situation.

I denne publikation beskrives tilstanden i de danske SMV'er, hvilket er udgangspunktet for, hvordan vi kommer godt videre.

God læselyst,
Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse

1. SMV'ernes økonomiske udvikling og tilstand

I årene inden COVID-19-pandemien oplevede de danske SMV'er fremgang. Op gennem 2010'erne blev SMV'erne både flere og større, ligesom uddannelsesniveauet, værditilvæksten og eksportorienteringen steg. SMV'erne stod således godt rustet, da pandemien ramte Danmark og dansk økonomi.

Den samlede beskæftigelse i SMV'erne er steget med ca. 114.000 årsværk fra 827.000 i 2010 til 941.000 i 2019, mens SMV'ernes andel af den samlede private beskæftigelse har ligget på et nogenlunde konstant niveau på omkring 2/3 i samme periode, jf. figur 1.1. Målt på beskæftigelsesandelen fylder de danske SMV'er relativt meget sammenlignet med SMV'erne i andre sammenlignelige lande, herunder Tyskland, Sverige og Storbritannien. Dette understøtter, at SMV'erne spiller en væsentlig rolle i dansk erhvervsliv.

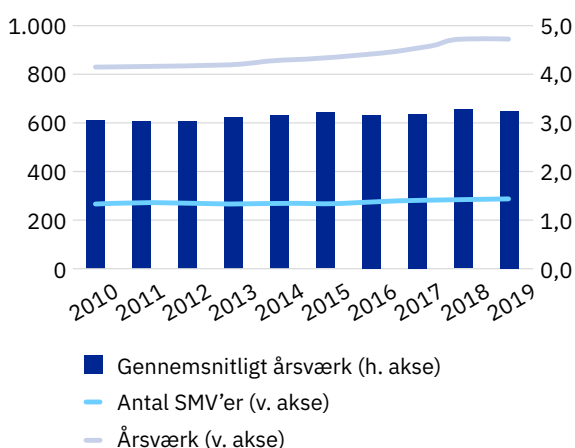
SMV'ernes konkurrenceevne afhænger især af produktiviteten.¹ Det er derfor positivt, at SMV'erne i perioden fra 2010-2019 har oplevet en betydelig vækst i produktiviteten, jf. figur 1.2.² Det fremgår ligeledes af figur 1.2, at produktivitetsvæksten i SMV'erne er lavere end i de store virksomheder. Det samlede produktivetsniveau er ligeledes højere i

de store virksomheder. Produktivetsforskellene er forventelige og kan bl.a. tilskrives, at det ofte er de mest produktive SMV'er, der vokser og bliver større. Større virksomheder har desuden bedre muligheder for at tiltrække kompetent arbejdskraft samt fremme effektive arbejdsgange og strukturer.

Målt i forhold til SMV'er i andre lande klarer de danske SMV'er sig godt. Produktivetsniveauet var således 15-20 procentpoint højere i de danske SMV'er i forhold til SMV'er i sammenlignelige lande, jf. figur 1.3. Afstanden i produktivetsniveauet mellem de danske SMV'er og SMV'erne i de øvrige lande er dog indsnævret over perioden 2010 til 2018. SMV'erne står derfor overfor en vigtig opgave med at fastholde produktivetsforspringet samtidig med at forretningen omstilles til nye dagsordener på det grønne og digitale område.

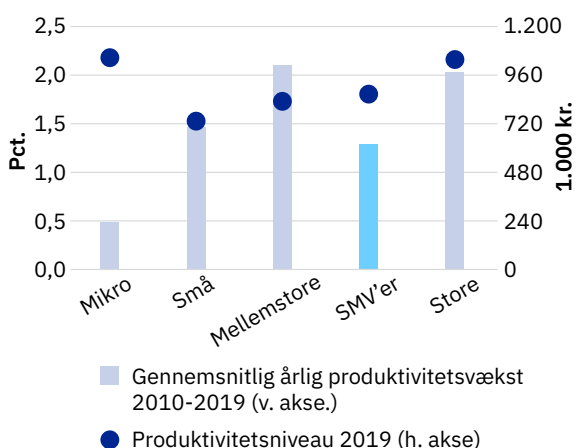
Det stærke økonomiske fundament hos SMV'erne – også i et internationalt perspektiv – kan være én af forklaringerne på, at de – sammen med resten af Danmark – har klaret sig relativt sikkert gennem krisen og dermed har gode muligheder for hurtigt at komme tilbage på en solid vækst- og udviklingskurve.

Figur 1.1 Antal SMV'er og beskæftigelse og størrelse på SMV'er, 2010-2019

Anm: Der tages ikke højde for koncernforbundne virksomheder i opgørelsen.
Kilde: Danmarks Statistik og HBS Economics

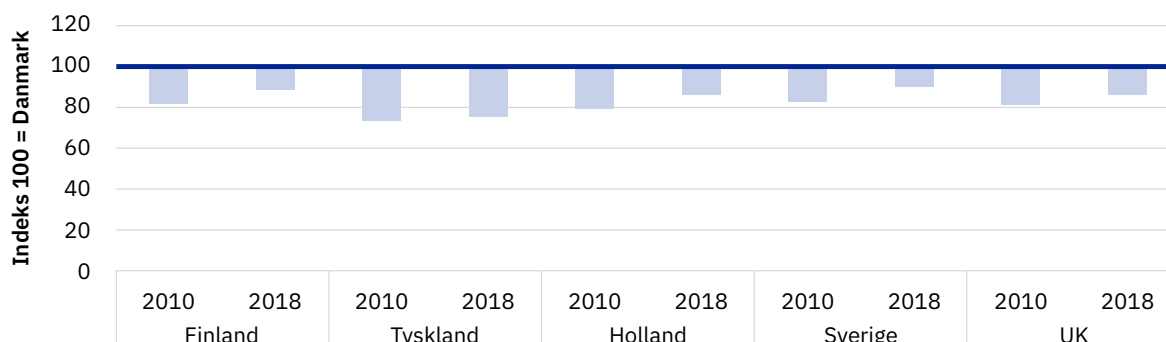
Figur 1.2 Gennemsnitlig årlig produktivetsvækst og produktivetsniveau, 2010-2019

¹ Produktiviteten er et udtryk for virksomhedernes evne til at udnytte de tilgængelige ressourcer – i form af arbejdskraft, materialer og råvarer – på en effektiv måde. Produktiviteten stiger, hvis virksomhederne øger værdien for et fastholdt ressourceforbrug eller skaber samme værdi med et mindre ressourceforbrug.

² Produktiviteten er beregnet som værditilvækst pr. årsværk.

Figur 1.3 Produktivitet i danske SMV'er relativt til produktiviteten i SMV'er i udvalgte lande, 2010 og 2018

Kilde: HBS Economics

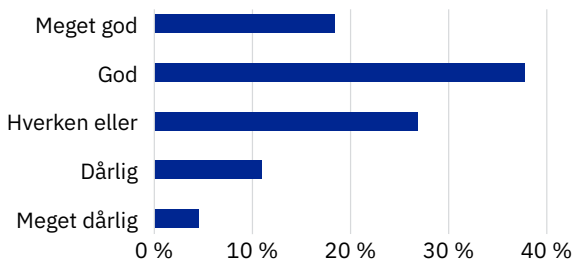
SMV'erne har som resten af økonomien været påvirket af COVID-19-pandemien. Virksomhederne udtrykker dog, at de på trods af pandemien generelt har et positivt syn på fremtiden. Ligeledes vurderer 57 pct. af SMV'erne deres nuværende økonomiske situation som meget god eller god, jf. figur 1.4, hvilket bekræfter det generelle billede af, at Danmark er kommet forholdsvis godt gennem krisen. Billedet varierer dog på tværs af erhverv og nogle er fortsat hårdt ramt. Inden for turismeerhvervene er det således blot 31 pct. af SMV'erne, som er positive i forhold til deres nuværende økonomiske situation, ligesom knap 40 pct. anser deres økonomiske situation som værende dårlig. Også i branchen Handel og transport mv. anses den økonomiske situation som svær. 35 pct. af SMV'erne i branchen, som foruden transportsektoren bl.a. tæller

detailhandel, anser deres økonomiske situation som dårlig. Det indikerer tydeligt, at turismeerhvervene er blevet hårdere ramt af COVID-19-pandemien end øvrige brancher.

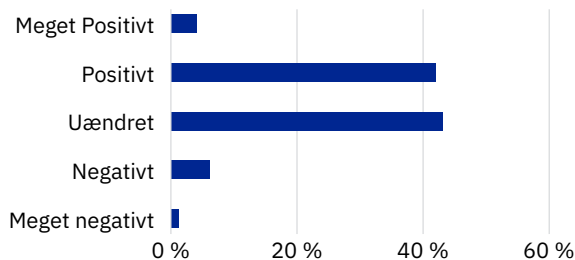
Forskellene på tværs af brancher viser sig også i forventningerne til rekruttering. 22 pct. af SMV'erne forventer at skulle rekruttere nye medarbejdere i det kommende halve år. Særligt inden for brancherne Bygge og anlæg samt Industri er forventningen blandt SMV'erne at vokse i den kommende tid. Også inden for turismeerhvervet er der lige nu mangel på arbejdskraft – særligt inden for hotel og restauration. Der er desuden en mindre andel af de helt små virksomheder (0-9 ansatte) end SMV'er, der ser positivt på fremtiden.

Figur 1.4 SMV'ernes vurdering af egen økonomiske situation samt deres forventninger til egen økonomisk udvikling de kommende 6 måneder, april 2021

Hvordan vil du vurdere virksomhedens nuværende økonomiske situation?

Forventer du, at virksomhedens økonomiske situation vil udvikle sig positivt eller negativt i de næste 6 måneder?

Kilde: Danmarks Erhvervsfremmebestyrelses virksomhedspanel (Epinion, april, 2021)

Boks 1.1: Fakta om Virksomhedsprogram til omstilling af SMV'er

Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse har lanceret et nyt virksomhedsprogram, som har et bredt fokus på genstart af danske SMV'er gennem digital og grøn omstilling samt internationalisering. Programmet skal støtte omstilling gennem tre grundlæggende virkemidler: tilskud til rådgivning, tilskud til investeringer i maskiner, udstyr, software, certificeringer mv. samt kompetenceudvikling og -tilførsel og består af fire indholdsmæssige spor: Digital omstilling, Grøn omstilling, Genstart af hårdt ramte erhverv og Vækstpiloter i SMV'er.

Programmet er finansieret af REACT-EU, der har til formål at fremme grøn og digital omstilling.

Generelt set har SMV'erne således et godt udgangspunkt og positivt syn på fremtiden. På den anden side er der fortsat væsentlige erhverv og problemstillinger som skal adresseres i genstarten af dansk økonomi. Det gælder ikke mindst adgangen til arbejdskraft i de erhverv, som mangler hænder, og som har brug for specialiserede kompetencer inden for digitalisering og grøn omstilling. Erhvervsfremmesystemet spiller her en vigtig rolle for SMV'ernes omstilling til nye dagsordener på det grønne og digitale område.

Regeringen har sammen med Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og Alternativet afsat 600 mio. kr. fra REACT-EU-programmet til at etablere et virksomhedsprogram knyttet til omstilling af SMV'er i hele landet. Programmet udmøntes af Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse. Information om programmet indhold fremgår af boks 1.1

2. Digitale SMV'er er nu og i fremtiden

COVID-19-pandemien har understreget, at digitalisering er en helt central drivkraft for at sikre vækst og konkurrenceevne, og pandemien har ligeledes fremskyndet anvendelsen af digitale værktøjer. Generelt var brugen af digitale værktøjer og løsninger høj blandt danske virksomheder allerede inden COVID-19, og Danmark var i 2020 det tredje mest digitaliserede land i EU.³ Den økonomiske ekspertgruppe vedrørende genåbningen af Danmark bemærker, at der er tegn på, at virksomheder med et digitalt forspring har været bedre rustede til de udfordringer, der er opstået som følge af COVID-19-pandemien.⁴

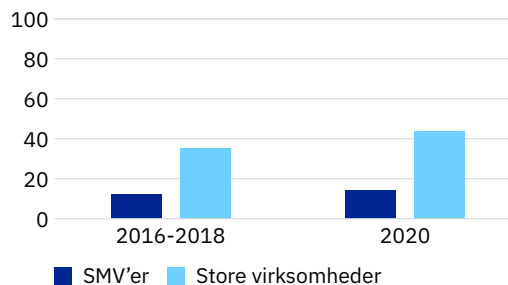
Selvom digitaliseringen er høj blandt danske virksomheder, er Danmark ikke så langt fremme med

udbredelse af avancerede teknologier som fx kunstig intelligens og brug af Big Data, som flere sammenlignelige lande.⁵ Det er især SMV'erne, der halter efter de store virksomheder, jf. figur 2.2.

Figur 2.1 Brug af basale teknologier i SMV'er og store virksomheder, 2015-2020

Figur 2.2 Brug af avancerede teknologier i SMV'er og store virksomheder, 2015-2020

Kilde: Danmarks Statistik: Virksomhedernes IT-anvendelse, 2015-2020

³ Erhvervsministeriet; Redegørelse om Danmarks digitale vækst 2021

⁴ Rapport fra den økonomiske ekspertgruppe vedrørende genåbning af Danmark (maj, 2020)

⁵ Erhvervsministeriet; Redegørelse om Danmarks digitale vækst 2021

Danmarks stærke position kan bl.a. tilskrives, at danske SMV'er i stort omfang anvender digitale teknologier til e-handel, ressourcestyring mv. 65 pct. af SMV'erne i virksomhedspanelet angiver, at de arbejder med digitalisering, men størstedelen arbejder kun med det, man kan betegne som basal digitalisering, såsom markedsføring via online kanaler og effektivisering af økonomi og administration, jf. figur 2.2.

Der er ligeledes forskel på digitaliseringsniveauet på tværs af SMV'ernes størrelse og brancher. En større andel af de mellemstore virksomheder (50-249 ansatte) arbejder med digitalisering end både mikro-virksomheder (0-9 ansatte) og små virksomheder (10-49 ansatte). Uafhængigt af virksomhedsstørrelse arbejder flest virksomheder med digitalisering i forbindelse med markedsføring og kundekontakt og med at forbedre virksomhedens produkter og services med digitale funktioner, jf. figur 2.2.

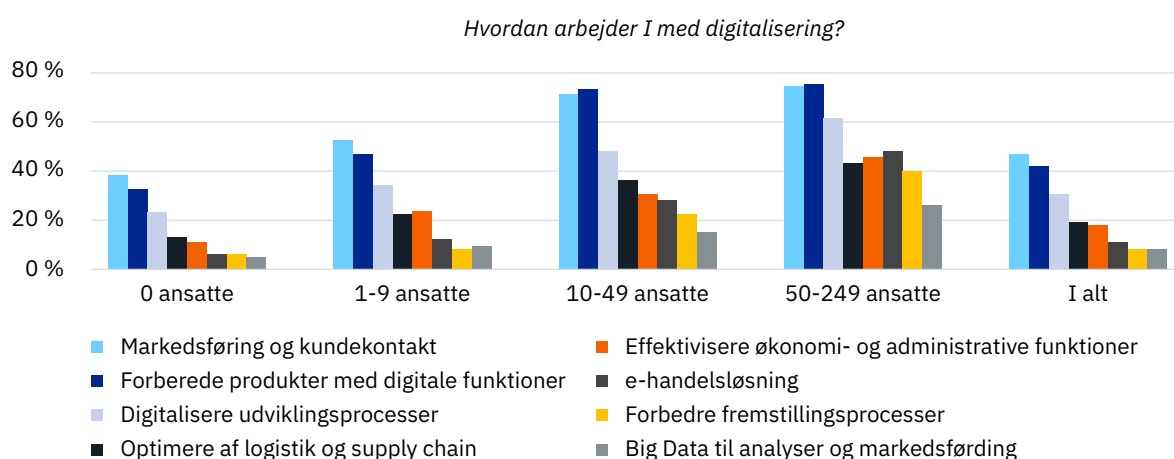
Data fra virksomhedspanelet viser, at der er flere virksomheder inden for brancherne Industri samt Information og kommunikation, der arbejder med digitale teknologier, mens fx turismevirksomheder i mindre grad arbejder med digitalisering. I forlængelse heraf viser data fra virksomhedspanelet, at manglende ressourcer og manglende digitale kompetencer

blandt ledere og medarbejdere er de mest udbredte barrierer for øget digitalisering blandt SMV'erne.

Selvom danske SMV'er i stort omfang arbejder med digitalisering, er der stadig væsentlige potentialer, som skal indfries, hvis Danmark skal fastholde sin konkurrenceevne. 27 pct. af SMV'erne i virksomhedspanelet angiver, at de mangler digitale kompetencer for at kunne arbejde med digitalisering, ligesom 13 pct. mangler viden og rådgivning om mulighederne ved digitalisering. Selvom danske virksomheder generelt er langt med digitalisering, ligger der således stadig et væsentligt uforløst potentiale, og der er behov for at understøtte SMV'er i udbredelsen af digitalisering – særligt brugen af avancerede digitale teknologier.

Digitalisering og automatisering står højt på mange SMV'ers dagsorden og er én af Danmarks Erhvervsfremmebestyrelses drivkræfter for vækst og udvikling i Danmark. Bestyrelsen støtter således SMV'er i at digitalisere – bl.a. gennem erhvervsfremmeprogrammet SMV:Digital, som med stor succes har understøttet SMV'er i at digitalisere. Det er bl.a. udfordringer med tunge manuelle arbejdsgange, som SMV'erne anser som en udfordring, digitalisering kan afhjælpe.⁶ Erhvervsfremmesystemet støtter ligeledes andre projekter med fokus på digitalisering, jf. boks 2.1 med en case om digitalisering i HMK Bilcon.

Figur 2.3 Andele af SMV'er fordelt på størrelse, der arbejder med forskellige digitale teknologier, 2021

Kilde: Danmarks Erhvervsfremmebestyrelses virksomhedspanel (Epinion, april, 2021)

Boks 2.1 Case: Vækst via digitalisering – HMK Bilcon

Digitalisering har været et afgørende element i en imponerende turnaround, som tankbilproducenten HMK Bilcon i Aalborg har gennemgået. På fire år er den snart 125 år gamle virksomhed gået fra 40 til 100 ansatte og leverer igen overskud. Med projektet "Vilje til vækst" er produktionen moderniseret og kører med 3D-teknologi, kundedatabasen er digitaliseret, medarbejderne er blevet uddannet og kompetenceløftet. Desuden skal produktionen automatiseres med robotter.

Adm. direktør Peter Jensby udtaler:

● ● "Jeg har været med til at vende otte
● ● virksomheder fra minus til plus, og
● ● ● hver gang har jeg brugt erhvervsfremmesystemet. Derfor vidste jeg, at vi ville kunne få en masse ud af "Vilje til vækst", og uden projektets hjælp havde vi stået med underskud i dag."

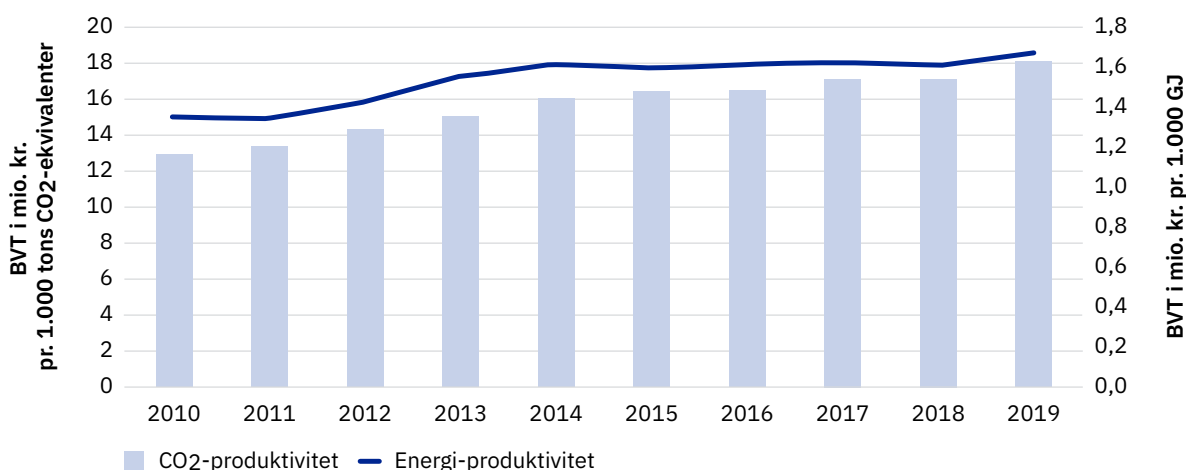
3. Fart på den grønne omstilling

Grøn omstilling og cirkulær økonomi er danske styrkepositioner, der er internationalt anerkendte og i stigende grad udgør et vigtigt konkurrenceparameter. Et ambitiøst mål om at reducere drivhusgasudledningen med 70 pct. i 2030 sætter Danmark på verdenskortet inden for den grønne omstilling. Ligeledes sigter EU mod at være klimaneutral i 2050. En stor andel af SMV'erne er allerede i gang med at indfri de forretningsmæssige potentialer ved den grønne omstilling, men for at indfri de ambitiøse klimamålsætninger er det nødvendigt, at flere SMV'er kommer med på den grønne bølge, hvorfor fokus herpå skal indtænkes i genstarten af dansk erhvervsliv.

SMV'erne har øget CO₂-produktiviteten med knap 40 pct. fra 2010-2019, hvormed SMV'erne skabte ca. 40 pct. mere værdi for den samme mængde CO₂ i 2019. Samtidig er SMV'ernes energiproduktivitet steget med 23 pct. i samme periode, jf. figur 3.1.⁷

Det er især SMV'er inden for branchen Industri, råstofudvinding og forsyning, der har oplevet øget CO₂-produktivitet, men på trods af en markant stigning i CO₂-produktiviteten er den stadig blandt de

Figur 3.1 SMV'ernes CO₂-produktivitet og energieffektivitet, 2010-2019

Anm: CO₂-produktiviteten angiver hvor meget værdi, virksomhederne kan skabe for en given mængde CO₂. Udledningen af drivhusgasser er opgjort ekskl. CO₂ fra afbrænding af biomasse, men inkl. emissioner fra international transport. Drivhusgasser dækker over kuldioxid, lattergas, metangas og fluorerede gasser. Energi-produktiviteten angiver tilsvarende hvor meget værdi, virksomhederne kan skabe for en given mængde energi.
Kilde: Danmarks Statistik

⁷ Enerkiproduktivitet er et udtryk for, hvor meget økonomisk værdi der skabes i forhold til den mængde energi, der forbruges. Enerkiproduktiviteten er beregnet som bruttoværditilvækst divideret med energiforbrug. Det er således ønskværdigt med en højere energiproduktivitet, da det betyder, at der skal bruges mindre energi til at skabe den samme værdi.

brancher, der har den laveste CO₂-produktivitet sammen med Landbrug, skovbrug og fiskeri samt Handel og transport mv. Den primære årsag hertil er, at de produktionstunge erhverv er kendetegnet ved, at selve produktionen af varer og services udleder drivhusgasser.

SMV'erne er godt i gang med den grønne omstilling, og 31 pct. arbejder med grøn omstilling i meget høj, høj eller nogen grad, mens 24 pct. af SMV'erne angiver, at de i mindre grad arbejder med grøn omstilling og cirkulær økonomi, jf. figur 3.2. Det er især inden for brancherne Industri, råstofindvinding og forsyning, at en stor del af virksomhederne arbejder på at blive grønnere, men også inden for Handel og transport er arbejdet med den grønne omstilling udbredt. Der har særligt været fokus på grøn omstilling i de brancher, der udleder mest CO₂, mens mange SMV'er i øvrige brancher mangler viden om muligheder og potentielle gevinster ved grøn omstilling.⁸

Hvis Danmark skal lykkes med at gribe mulighederne inden for den grønne omstilling, kræver det, at vi har medarbejdere nok til de mange grønne job. Mange virksomheder, der arbejder med grøn omstilling, har brug for faglært arbejdskraft, som det i dag allerede er vanskeligt at rekruttere, og Finansministeriet estimerer, at der i de næste 10 år er udsigt til, at antallet af faglærte vil falde med omkring 50.000 personer.⁹

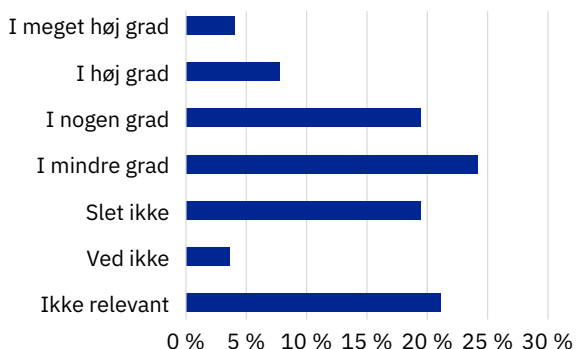
Mange virksomheder oplever da også allerede nu manglende ressourcer som en udfordring i arbejdet med grøn omstilling og cirkulær økonomi, jf. figur 3.3. Det er særlig udtalt blandt industrivirksomheder, hvor knap halvdelen af de adspurgte virksomheder angiver manglende ressourcer som en væsentlig barriere for den grønne omstilling. På tværs af brancher oplever 16 pct. af SMV'erne manglende viden som en barriere. SMV'erne har derfor behov for ny arbejdskraft eller nye kompetencer for at arbejde med grøn omstilling og cirkulær økonomi, som kan understøttes af rekruttering og opkvalificering. Der er således fortsat udfordringer for SMV'erne i relation til den grønne omstilling, som skal afhjælpes, hvis Danmark skal nå i mål med den ambitiøse omstilling, og vi skal bevare vores førerposition.

Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse har i sin strategi *Erhvervsfremme i Danmark 2020-2023*¹⁰ fokus på grøn omstilling og cirkulær økonomi som en drivkraft for vækst og udvikling i Danmark. Bestyrelsen støtter således SMV'erne i arbejdet med at udbygge den danske styrkeposition på det grønne område og har igangsat en række grønne projekter over de seneste år for at understøtte SMV'ernes arbejde med grøn omstilling og cirkulær økonomi.

Boks 3.1. illustrerer, hvordan erhvervsfremmesystemet kan understøtte grøn omstilling i SMV'er.

Figur 3.2 Andele af SMV'er, der arbejder med grøn omstilling og cirkulær økonomi, 2021

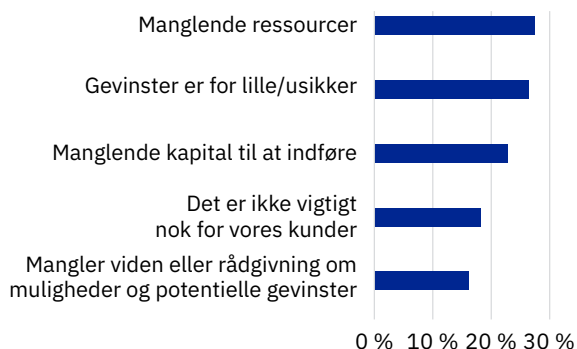
I hvilken grad arbejder virksomheden med grøn omstilling og cirkulær økonomi?

Kilde: Danmarks Erhvervsfremmebestyrelses virksomhedspanel (Epinion, april, 2021)

Figur 3.3 Vigtigste udfordringer ved at arbejde med grøn omstilling og cirkulær økonomi, 2021

Hvilke barrierer for grøn omstilling og cirkulær økonomi er mest rammende for jeres virksomhed?

⁸ Danmarks Erhvervsfremmebestyrelses virksomhedspanel (Epinion, april, 2021)

⁹ Socialdemokratiet 2021: *Danmark kan mere*

¹⁰ Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse, *Erhvervsfremme i Danmark 2020-2023*

Boks 3.1 Case: Fra sort til grøn plast i Randers

MV Plast i Randers har bevist, at grøn omstilling ikke kun er godt for planeten, men også en god forretning. MV Plast har udviklet den første palle af 100 pct. genbrugsplast i Danmark. Plastvirksomheden fik hjælp til at udvikle det nye bæredygtige produkt fra Grøn Cirkulær Omstilling (GCO), et landsdækkende program for SMV'er, som Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse har støttet med 80,7 mio. kr. Plastaffald er den væsentligste kilde til Danmarks CO₂-udledning fra forbrænding af affald, og genanvendelse af plast er et vigtigt ben i Folketingets klimaplan.

- ● "Pallen er lettere at gøre ren og sviner ikke, den holder længere end træ, og desuden vejer den
- ● kun 11 kilo, så der er mindre risiko for arbejdsulykker. Desuden får vi genbrugt en hel masse"
- ● udtaler direktør Mogens Velling.

4. Kvalificeret arbejdskraft skal hjælpe SMV'ernes omstilling

Efter en tilbagegang i beskæftigelsen under COVID-19-pandemien, er der fremgang at spore på arbejdsmarkedet. Mange SMV'er i virksomhedspanelet forventer at vokse i antal medarbejdere den kommende tid, og 73 pct. af SMV'erne forventede i april

at kunne rekruttere den efterspurgte arbejdskraft.¹¹ Dette billede har dog formentligt ændret sig i løbet af sommeren, og noget tyder på, at mange SMV'er nu er begrænsede af manglen på arbejdskraft. Der er således optimisme blandt SMV'erne. Særligt inden for Bygge og anlæg samt Industri forventer mange SMV'er at skulle vækste, jf. figur 4.1.

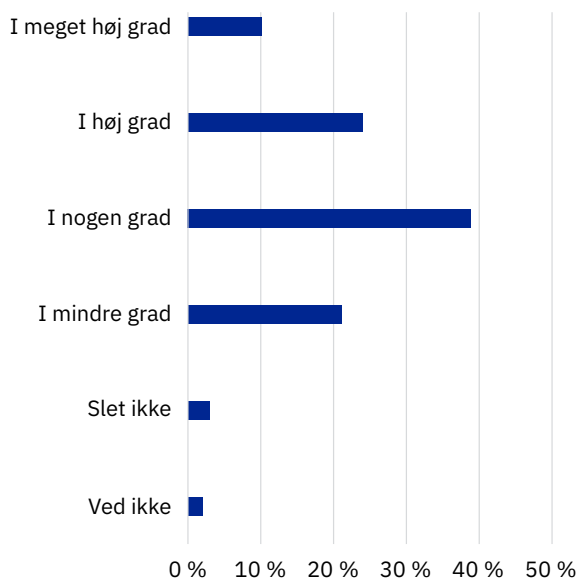
Figur 4.1 Andel SMV'er, der forventer at skulle ansætte nye medarbejdere fordelt på brancher, 2021

Forventer virksomheden at skulle ansætte nye medarbejdere inden for det kommende halve år?

Figur 4.2 Andel SMV'er, der forventer kunne rekruttere den efterspurgte arbejdskraft, 2021

Forventer I at kunne rekruttere kvalificerede medarbejdere?

Kilde: Danmarks Erhvervsfremmebestyrelses virksomhedspanel (Epinion, april, 2021)

¹¹ SMV Danmark 2021: Uudnyttet potentiale i sydeuropæisk arbejdskraft

Knap hver fjerde SMV med vækstforventninger forudser imidlertid at få svært ved at rekruttere kvalificerede medarbejdere. Det er en væsentlig udfordring, som erhvervsfremmesystemet skal bidrage til at løse for at sikre SMV'ernes muligheder for positiv udvikling i de kommende år. Det er især SMV'er inden for Bygge og anlæg (36 pct.), der forventer udfordringer med at rekruttere medarbejdere med de rette kompetencer.

Det er afgørende, at virksomhederne har mulighed for at tiltrække medarbejdere med de rette kompetencer. Særligt den grønne og digitale omstilling kræver, at SMV'er har adgang til højt kvalificeret arbejdskraft med grønne og digitale kompetencer. Data fra virksomhedspanelet viser, at 27 pct. af SMV'erne enten har behov for at opbygge nye digitale kompetencer hos eksisterende medarbejdere eller rekruttere nye medarbejdere med de nødvendige kompetencer for at udløse potentialerne i digitalisering. 16 pct. af SMV'erne oplever samme udfordring i arbejdet med grøn omstilling.

Det er især højtuddannet og faglært arbejdskraft, SMV'erne efterspørger, men der er store forskelle på, hvilke faggrupper der efterspørges i de enkelte brancher. Særligt i hovedstadsområdet forventer SMV'erne at skulle rekruttere medarbejdere med lang videregående uddannelse i den nærmeste fremtid. Uden for hovedstadsområdet er det især faglært arbejdskraft, der efterspørges. Der er dog store brancheforskelle på andelen af SMV'er, der forventer at ansætte nye medarbejdere i den nærmeste fremtid.

På tværs af landet oplevede omkring hver femte SMV, at deres rekrutteringsforsøg via jobopslag i 2020 var forgæves¹², jf. figur 4.3. Selvom tallet var næsten det samme for de store virksomheder, vidner det om, at mangel på kvalificeret arbejdskraft er en udfordring for mange SMV'er. Særligt inden for Bygge og anlæg var der i 2020 mange forgæves rekrutteringsforsøg (33 pct.), mens SMV'erne inden for Kultur og fritid samt Information og kommunikation havde lettere ved at rekruttere. Det er især rekrutteringen af medarbejdere

Figur 4.3 Andel forgæves rekrutteringer inden for brancher og virksomhedsstørrelse, 2020

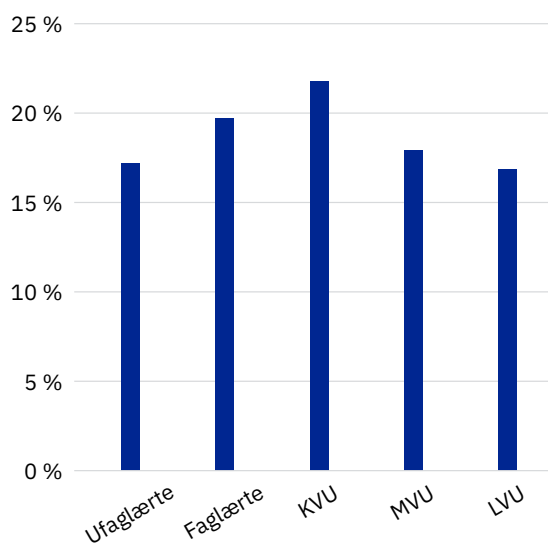
Andel forgæves rekrutteringer inden for brancher og virksomhedsstørrelse, 2020 (pct.)

Kilde: HBS Economics

Figur 4.4 Andel forgæves rekrutteringer inden for uddannelsesgrupper, 2020

Andel forgæves rekrutteringer inden for uddannelsesgrupper, 2020 (pct.)

¹² Data er baseret på online jobopslag. Andelen af forgæves rekruttering er beregnet som antallet af forgæves rekrutteringsforsøg divideret med det samlede antal rekrutteringsforsøg. Et forgæves rekrutteringsforsøg dækker over, at virksomheden enten ikke kunne besætte den opslåede stilling, eller at stillingen blev besat med en anden profil end den, virksomheden ønskede.

med korte videregående uddannelser (KVU) og faglærte, der giver udfordringer.

SMV'ernes udfordringer med at opnå de fornødne kompetencer og den rette arbejdskraft er således forskelligartede på tværs af brancher og landsdele. Der ligger en vigtig opgave for erhvervsfremmesystemet i at understøtte SMV'erne med at skaffe specialiserede kompetencer til digital og grøn omstilling. Derudover skal erhvervsfremmesystemet hjælpe SMV'erne med at skaffe især højtuddannet og faglært arbejdskraft, som mange SMV'er efterspørger.

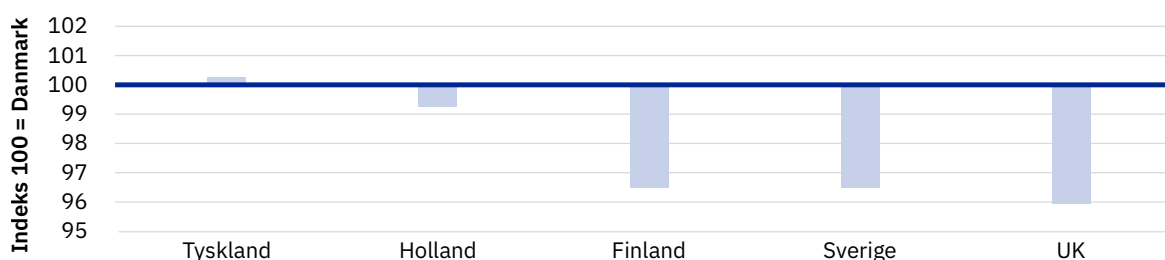
5. Store potentialer i internationalt udsyn

Andelen af SMV'er, der orienterer sig mod udlandet, er vokset over de senere år. Andelen af SMV'er, der

eksporterer steg fra 12 pct. i 2010 til 16 pct. i 2019. I forhold til sammenlignelige lande var andelen af SMV'er, der eksporterer, ligeledes stor, jf. figur 5.1. SMV'ernes udgangspunkt forud for COVID-19-pandemien var derfor stærkt, og på trods af nedlukninger verden over har danske eksportvirksomheder klaret sig bedre end forventet.¹³ Der er derfor et solidt udgangspunkt for de danske SMV'er at bygge videre på, og erhvervsfremmesystemet skal understøtte den positive udvikling, som kan spores forud for COVID-19 i forbindelse med genstarten af dansk økonomi.

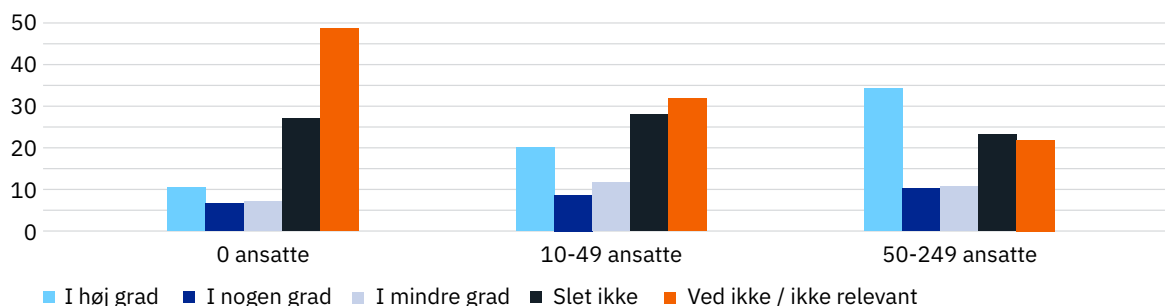
Som figur 5.1 viser, er der relativt mange danske SMV'er, der er internationalt orienterede, i sammenligning med SMV'er i andre lande, men der er stadig mange danske SMV'er, som ikke arbejder med internationalisering, jf. figur 5.2. Knap halvdelen af de adspurgte virksomheder angiver således, at de ikke

Figur 5.1 Andelen af eksporterende SMV'er relativt til sammenlignelige lande, 2017

Kilde: HBS Economics

Figur 5.2 Andel SMV'er, der arbejder med internationalisering fordelt på størrelse, 2021

Kilde: Danmarks Erhvervsfremmebestyrelses virksomhedspanel (Epinion, april, 2021)

¹³ Rapport fra den økonomiske ekspertgruppe vedrørende udfasning af hjælpepakker II

har fokus på internationalisering, mens 19 pct. af SMV'erne i panelet arbejder med internationalisering i meget høj, høj eller nogen grad. Om end internationalisering ikke er relevant for alle typer SMV'er, er det relevant at sætte fokus på området og understøtte de SMV'er, som har potentiale, men som har svært ved at komme i gang.

En tredjedel af virksomhederne tilkendegiver, at de mangler ressourcer, herunder tid og medarbejdere, til at internationalisere. Der er således et udtalt behov for at hjælpe SMV'erne på vej med at internationalisere. Endvidere tilkendegiver 13 pct. af SMV'erne, at de ikke kan konkurrere med udenlandske konkurrenter. Det ses særligt inden for branchen Information og kommunikation, hvor 29 pct. af de adspurgte SMV'er vurderer den internationale konkurrence som hård, og hhv. 35 pct. og 26 pct. af SMV'erne tilkendegiver, at de har behov for tilskudsordninger eller konsulentbistand for bedre at kunne arbejde med internationalisering.

Virksomhedernes fokus på internationalisering er mindre udbredt i de små virksomheder end i de større virksomheder. Der er 34 pct. af de mellemstore virksomheder, der arbejder med internationalisering, hvorimod kun 7 pct. af mikrovirksomhederne orienterer sig mod udlandet. Forskellen kan skyldes, at virksomheder, der handler på et internationalt marked, har et bedre potentiale for at vokse sig større. Udbredelsen af nye digitale løsninger og e-handel kan dog betyde, at der ligger et uforløst potentiale i flere brancher for at komme ind på nye, internationale markeder, som erhvervsfremmesystemet kan hjælpe med at indfri.

